

EU-KÄSITTEISTÖ

1. Johdanto

Mainittavia asioita:

- Työssä huomioitu tämän hetken tilanne
- Käsitteiden valintakriteerit
- Temaattinen jaottelu / indeksi
- Tekijät

2. EU:n (integraation) yleiskäsitteet

Euratom

"Vuonna 1957 *Rooman sopimuksella* perustettu Euroopan atomienergiayhteisö pyrki luomaan institutionaaliset puitteet ydinenergian käytölle ns. *kuutosmaiden* alueella. Sopimus Euroopan atomienergiayhteisöstä on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön, Euroopan talousyhteisön ja Maastrichtin sopimuksen ohella yksi neljästä Euroopan unionin perustamissopimuksesta."

Katso myös: energiapolitiikka, Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, Euroopan talousyhteisö, integraatio

Lähteet: Nugent Neill (1999) *The Government and Politics of the European Union*, Macmillan Press, London; Euroopan unioni. ScadPlus-sanasto [<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000e.htm>]; Euroopan parlamentti. Faktatietoja Euroopan unionista – ensimmäiset sopimukset [http://www.europarl.eu.int/factsheets/1_1_1_fi.htm]

Euro

"*Yhteisvaluutta*, joka otettiin käyttöön tilivaluuttana 1.1.1999 talous- ja rahaliiton *euroalueen* maissa. Euro korvasi 1.1.2002 kansallisen rahan 12 EU-jäsenmaassa, joihin kuuluvat Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Ranska, Suomi ja Saksa. Ennen euro-nimen vakiintumista yhteiseen valuuttaan viitattiin termillä ECU (European Currency Unit)."

Katso myös: Euroopan keskuspankki, rahapolitiikka, konvergenssikriteerit, vakaus- ja kasvusopimus, talous- ja rahaliitto (EMU)

Lähde: Valtiovarainministeriö. Eurotietopankki. [<http://www.vm.fi/vm/liston/euro.lsp?r=17576&l=fi>];

Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY)

Eurooppa-tutkimuksen keskus

PL 17 (Arkadiankatu 7), 00014 Helsingin yliopisto
Puhelin (09) 191 28810, faksi (09) 191 28885, www.valt.helsinki.fi/vol/eu/index.htm

Centrum för Europaforskning

PB 17 (Arkadiagatan 7), FIN-00014 Helsingfors universitet
Telefon +358 9 191 288 10, fax +358 9 191 288 85, www.valt.helsinki.fi/vol/eu/index.htm

Centre for European Studies

P.O. Box 17 (Arkadiankatu 7), FIN-00014 University of Helsinki
Telephone +358 9 191 28810, fax +358 9 191 28885, www.valt.helsinki.fi/vol/eu/index.htm

"Euroopan hiili- ja teräsyhteisö perustettiin *Pariisin sopimuksella* vuonna 1951. Yhteisö johti aluksi hiili- ja teräsalan yhteismarkkinoiden syntyyn ns. *kuutosmaiden* alueella. Euroopan hiili- ja teräsyhteisön kuusi perustajajäsentä olivat Saksa, Belgia, Ranska, Italia, Luxemburg ja Alankomaat. Yhteisön taustalla oli keskeisenä myös ajatus toisen maailmansodan jälkeisten turvallisuuspoliittisten jännitteiden lieennyttämisestä yhteisön jäsenmaiden välillä. Sopimus Euroopan hiili- ja teräsyhteisöstä on Euroopan atomienergiayhteisön, Euroopan talousyhteisön ja Maastrichtin sopimuksen ohella yksi neljästä Euroopan unionin perustamissopimuksesta. Yhteisön on katsottu toimineen edeltäjänä Euroopan talousyhteisölle ja Euratomille sekä luoneen pohjan Euroopan integraatiolle ja Euroopan unionin myöhemmille periaatteille."

Katso myös: Euratom, Euroopan talousyhteisö, energiapolitiikka, integraatio

Lähteet: Kemppinen Reijo (2000) Suomi Euroopan Unionissa, Edita; Euroopan parlamentti. Faktatietoja Euroopan unionista – ensimmäiset sopimukset [http://www.europarl.eu.int/factsheets/1_1_1_fi.htm]; Nugent Neill (1999) The Government and Politics of the European Union, Macmillan Press, London

Euroopan talousyhteisö (EEC)

"Euroopan talousyhteisö (ETY) perustettiin *Rooman sopimuksella* 1957. Käytännössä Euroopan talousyhteisö viittasi vapaakauppa- ja tullialueeseen, joka sopimuksen nojalla muodostettiin Saksan, Belgian, Ranskan, Italian, Luxemburgin ja Alankomaiden (vrt. *kuutosmaiden*) kesken. Talouden ohella Euroopan talousyhteisö merkitsi yhteisten politiikkojen luomista myös maataloudelle ja liikenteelle sekä työvoiman liikkuvuudelle. Sopimus Euroopan talousyhteisöstä on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön, Euroopan atomienergiayhteisön ja Maastrichtin sopimusten ohella yksi neljästä Euroopan unionin perustamissopimuksesta. Euroopan talousyhteisön toiminnallinen pohja on säilynyt aina nykymuotoiseen Euroopan unioniin saakka."

Katso myös: Euratom, Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, energiapolitiikka, integraatio, Euroopan unioni

Lähteet: Kemppinen Reijo (2000) Suomi Euroopan Unionissa, Edita; Euroopan parlamentti. Faktatietoja Euroopan unionista – ensimmäiset sopimukset [http://www.europarl.eu.int/factsheets/1_1_1_fi.htm]; Nugent Neill (1999) The Government and Politics of the European Union, Macmillan Press, London

Euroopan unioni

"Euroopan unioni perustettiin *Maastrichtin sopimuksella* 7.2.1992. Sopimuksen nojalla Euroopan yhteisöstä tuli Euroopan unioni 1.11.1993. Sopimuksella vahvistettiin Euroopan unionin rakenne, joka noudattaa ns. pilarimallia. Oleellisena lisänä aiempaan oli yhteistyö ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla sekä oikeus- ja sisäasioissa. Sopimus Euroopan unionista käsitti myös sitovan toteuttamissuunnitelman talous- ja rahaliitosta. Maastrichtin sopimus vahvisti myös Euroopan parlamentin institutionaalista asemaa sopimuksessa hyväksytyn yhteispäätösmenettelyn myötä.

EU-jäsenyyden kautta kukin jäsenmaa sitoutuu luovuttamaan osan lainsäädännöllisestä päätäntävällästään unionille. Euroopan unionin toimivalta

vaihtelee politiikkalohkoittain, mikä heijastuu suoraan siirretyn päätäntävällän asteeseen. Unionin jäsenyys oikeuttaa kunkin jäsenmaan osallistumaan EU-tason päätöksentekoon ja vastaavasti velvoittaa jäsenmaita sitoutumaan yhteisiin toimintaperiaatteisiin ja sääntöihin. Euroopan unioniin kuuluu 1.5.2004 alkaen 25 jäsenmaata. Unionin jäsenmaita ovat Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska sekä 1.5.2004 unioniin liittyneet Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tshekki, Unkari ja Viro.”

Katso myös: Euroopan talous- ja rahaliitto, integraatio, Euroopan yhteisö, pilarirakenne, toimivalta, integraatio

Lähteet: Kempainen Reijo (2000) Suomi Euroopan Unionissa, Edita; Nugent Neill (1999) The Government and Politics of the European Union, Macmillan Press, London

Euroopan yhteisö (EY)

”Euroopan yhteisön muodostavat Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, Euroopan talousyhteisö ja Euroopan atomienergiayhteisö, jotka sulautuivat vuonna 1965 yhdeksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Yhdessä talous- ja rahaliiton kanssa nämä muodostavat Euroopan unionin ensimmäisen pilarin, joka perustuu ylikansalliseen päätöksentekoon.”

Katso myös: Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, Euratom, Euroopan talousyhteisö, pilarirakenne

Lähteet: Kempainen Reijo (2000) Suomi Euroopan Unionissa, Edita; Joutsamo Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000) Eurooppaoikeus (s. 5-12). Lakimiesliiton Kustannus Oyj, Helsinki.

Integraatio

3. EU:n kansalaisuus

Avoimuusperiaate

Eurobarometri

Euroopan oikeusasiamies

”Euroopan oikeusasiamies ottaa vastaan kanteluja yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta yhteisön tuomioistuimen ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lainkäyttötoimintaa. *Kantelu-oikeus* on unionin kansalaisilla sekä kaikilla niillä luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuin- tai kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa.

Oikeusasiamies suorittaa perusteltuina pitämänsä tutkimukset kantelun perusteella ja saattaa toteamansa epäkohdan sen toimielimen käsiteltäväksi, jota kantelu koskee. Kyseinen toimielin antaa oikeusasiamiehelle asiasta lausuntonsa kolmen kuukauden määräajassa, minkä jälkeen oikeusasiamies antaa asiasta kertomuksen Euroopan

parlamentille ja asianomaiselle toimielimelle. Tutkimusten tulokset annetaan kantelun tekijälle tiedoksi.

Oikeusasiamies voi ottaa asioita käsiteltäväkseen myös omasta aloitteestaan ja oikeusasiamiehen tehtävänä on pyrkiä puuttumaan yhteisössä ilmenevään huonoon hallintoon. Euroopan parlamentti nimittää Euroopan oikeusasiamiehen parlamentin vaalikauden ajaksi.”

Katso myös: Euroopan parlamentti, hyvä hallinto

Lähteet: Euroopan yhteisön perustamissopimus; Joutsamo Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000) Eurooppaoikeus (s.169-170, 400-402). Lakimiesliiton Kustannus Oyj, Helsinki.; Euroopan unioni. ScadPlus-sanasto [<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000o.htm>]; Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomus 2002.

Eurooppalainen identiteetti
Euroopan työnvälityspalvelu (EURES)
Henkilöiden vapaa liikkuvuus
Kanneoikeus
Legitimiteetti
Perusoikeuskirja
Poliittiset oikeudet
 Äänioikeus
 Vaalikelpoisuus
Syrjimättömyysperiaate
Unionin kansalaisuus

4. EU:n toimielimet ja päätöksenteko (ja virastot, laitokset jne.)

Toimielimet ja muut elimet

Euroopan investointipankki (EIP, EIB)

”Euroopan investointipankki on rahoituslaitos, jonka jäseniä ovat EU:n jäsenvaltiot. Euroopan investointipankin tehtävä on myötävaikuttaa yhteismarkkinoiden kehitykseen myöntämällä lainoja ja takauksia. Rahoitusta myönnetään muita heikommin kehittyneiden alueiden kehittämiseen, yhteismarkkinoiden toteutumista edistävään yritysten nykyaikaistamiseen silloin kuin yksittäisellä jäsenmaalla ei ole tähän resursseja sekä sellaisiin jäsenvaltioiden yhteistä etua koskeviin hankkeisiin, joita ei kansallisin varoin olisi mahdollista toteuttaa. Investointipankin toiminta on määritelmällisesti voittoa tavoittelematonta. Euroopan investointipankin hallinnosta vastaavat jäsenvaltioiden nimeämät valtuusto ja hallintoneuvosto sekä valtuuston nimittämä hallitus. Euroopan investointipankin toimipaikka on Luxemburgissa.”

Katso myös:

Lähteet: Lähteet: Euroopan yhteisön perustamissopimus; Joutsamo Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000) Eurooppaoikeus (s.169-170, 400-402). Lakimiesliiton

Kustannus Oyj, Helsinki.; Euroopan unioni. ScadPlus-sanasto
[<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000e.htm#EIB>];

Euroopan keskuspankki (EKP)

"Euroopan keskuspankki (EKP) vastaa unionin yhteisestä rahapolitiikasta ja hallinnoi yhteistä valuuttaa euroa jäsenmaista riippumattomana. Euroopan keskuspankki perustettiin vuonna 1998 edeltäjänsä *Euroopan rahapoliittisen instituutin* tilalle. Euroopan keskuspankki muodostaa yhdessä kansallisten keskuspankkien kanssa *Euroopan keskuspankkijärjestelmän* (EKPJ).

Euroopan keskuspankin keskeiset päätöksentekuelimet ovat EKP:n johtokunta ja EKP:n neuvosto. Johtokunta koostuu jäsenmaiden hallitusten nimittämistä puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta sekä neljästä muusta jäsenestä. Euroopan keskuspankin neuvoston muodostavat vastaavasti EKP:n johtokunta sekä euroalueen kansallisten keskuspankkien pääjohtajat."

Katso myös: Euro, talous- ja rahapolitiikka, euroalue

Lähteet: Euroopan yhteisön perustamissopimus; Joutsamo Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000) Eurooppaoikeus (s. 748-753). Lakimiesliiton Kustannus Oyj, Helsinki.; Euroopan unioni. ScadPlus-sanasto
[<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000e.htm>]; Valtiovarainministeriö.
Eurotietopankki. [<http://www.vm.fi/vm/liston/euro.lsp?r=17576&l=fi>]

Euroopan komissio

"Euroopan komissio käyttää EU:ssa aloitteenteko- ja täytäntöönpanovaltaa sekä myös valvoo yhteisön oikeuden noudattamista jäsenmaissa ja yhteisön toimielimissä. Lisäksi komissio edustaa Euroopan unionia kansainvälisissä yhteyksissä. Komissiolla on EU:n lainsäädäntötyössä käytännössä aloitteenteen monopoli. Komissio päättää itsenäisesti tekemistään aloitteista sekä niiden sisällöstä. Komissio voi myös tehdä keskustelualoitteita. Komission *vihreän kirjan* avulla esitellään tulevien hankkeiden suuntaviivoja, kun taas *valkoisen kirjan* avulla esitellään laajojen hankkeiden toimenpide-ehdotuksia.

Euroopan komission institutionaalinen historia juontaa juurensa perustamissopimukseen ja komissio-nimitys vakiintui Rooman sopimuksen myötä. Komissio koostuu 20 jäsenestä, joihin viitataan myös termillä *kollegio*. Kullakin jäsenmaalla on komissiossa yksi edustaja, paitsi viidellä suurimmalla jäsenmaalla (Espanja, Italia, Ranska, Saksa ja Iso-Britannia), joilla kullakin on kaksi edustajaa. Unionin laajentumisen myötä 1.5.2004 komission jäsenmäärä kasvaa 10 jäsenellä. Kaudella 2004-2009 (1.11.2004 alkaen) kullakin jäsenmaalla tulee olemaan komissiossa yksi edustaja. Komission nimittäminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää. Komissiolla on jäsenmaiden nimittämä puheenjohtaja sekä kaksi varapuheenjohtajaa.

Komission sisäinen organisaatio jakautuu aihealueittain jaettuihin *pääosastoihin*. Kukin pääosasto vastaa oman asiakokonaisuutensa valmistelu-, tutkimus- ja suunnittelutehtävistä. Komission toimipaikka on Bryssel, mutta osa sen yksiköistä (mm. tilastotoimisto *Eurostat*) toimii Luxemburgissa."

Katso myös: Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto, perustamissopimus

Lähteet: Joutsamo Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000)
Eurooppaoikeus (s. 132-143). Lakimiesliiton Kustannus Oyj, Helsinki.; Euroopan unioni. ScadPlus-sanasto [<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000e.htm#e28>]; Europa. Euroopan unionin toimielimet – Komissio [http://europa.eu.int/institutions/comm/index_fi.htm]

Euroopan unionin neuvosto

"Euroopan unionin neuvosto on unionin keskeisin päätöksentekaelin. Neuvosto käyttää lainsäädäntövaltaa antamalla asetuksia ja direktiivejä sekä tekemällä päätöksiä komission esityksistä. Päätöksenteossa noudatetaan eri *päätöksentekomenettelyitä* käsiteltävän säädöksen luonteesta riippuen. Lisäksi neuvosto käyttää budjettivaltaa hyväksymällä talousarvion yhdessä parlamentin kanssa. Neuvosto edustaa unionissa jäsenmaita ja sen kokouksiin osallistuu yksi ministeri kunkin jäsenmaan hallituksesta. Neuvoston kokoonpano (vrt. ministerit, jotka edustavat maataan) määräytyy kulloinkin käsiteltävien asioiden aihepiirin mukaan. [*Sektorineuvosto*] Kokoonpanoista merkittävin on perinteisesti ollut *Yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvosto*, mutta taloudellisen yhdentymisen tiivistyminen on kasvattanut myös valtiovarainministerien *ECOFIN*-kokoonpanon (vrt. Economic and Finance ministers) merkitystä.

Neuvoston institutionaalinen historia perustuu komission ja parlamentin tavoin perustamissopimukseen. Euroopan unionin neuvoston sisäinen organisointi on järjestetty siten, että varsinainen päätösten valmistelutyö tapahtuu komiteoissa ja työryhmissä. Merkittävin näistä on jäsenmaiden pysyvien edustajien komitea *Coreper* (vrt. Comité des Représentants Permanents). Kukin jäsenmaa toimii vuorollaan kuuden kuukauden ajan neuvoston puheenjohtajana, mihin myös viitataan *EU:n puheenjohtajuutena*. Puheenjohtaja johtaa neuvoston toimintaa sekä edustaa neuvostoa suhteessa muihin toimielimiin sekä ulkopuolisiin maihin. Euroopan unionin neuvosto kokoontuu yleensä Brysselissä mutta osan aikaa vuodesta myös Luxemburgissa."

Katso myös: Euroopan komissio, Euroopan parlamentti, päätöksentekomenettelyt, Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja

Lähteet: Joutsamo Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000)
Eurooppaoikeus (s. 143-155). Lakimiesliiton Kustannus Oyj, Helsinki.; Euroopan unioni. ScadPlus-sanasto [<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000e.htm#e14>]; Europa. Euroopan unionin toimielimet – Euroopan unionin neuvosto [http://europa.eu.int/institutions/council/index_fi.htm]

Euroopan parlamentti

"Euroopan parlamentti koostuu 626 suorilla vaaleilla eri jäsenmaista valitusta edustajasta, jotka valitaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Euroopan parlamentti ei ole kansallisiin parlamentteihin verrattavissa oleva kansanedustuslaitos, koska varsinainen lainsäädäntöelin unionissa on Euroopan unionin neuvosto. Parlamentti kuitenkin osallistuu unionin lainsäädäntötyöhön. Parlamentin valtaa on unionin

lainsäädäntötyössä kasvatettu mm. Maastrichtin sopimuksella, jonka nojalla otettiin käyttöön ns. yhteispäätösmenettely. Parlamentti käyttää myös budjettivaltaa hyväksymällä unionin talousarvion yhdessä Euroopan unionin neuvoston kanssa. Lisäksi parlamentti hyväksyy Euroopan komission jäsenistön ja puheenjohtajan sekä nimittää Euroopan oikeusasiamiehen.

Euroopan parlamentin eri jäsenmaista valitut parlamentaarikot jakautuvat puoluekantansa mukaan ns. *poliittisiin ryhmiin*. Marraskuussa 2003 annetulla asetuksella tunnustettiin unionin piirissä myös ns. *Euroopan tason poliittiset puolueet*, joiden on mahdollista saada vaalirahoitusta Euroopan unionin yleisestä talousarviosta. Asetuksella pyrittiin vahvistamaan poliittisia puolueita koskevat perussäännöt Euroopan tasolla. Parlamentin päätoimipaikka on Strasbourgissa.”

Katso myös: Euroopan komissio, Euroopan unionin neuvosto, Euroopan oikeusasiamies, yhteispäätösmenettely, yhteistoimintamenettely

Lähteet: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan tason poliittisia puolueita ja niiden rahoitusta koskevista säännöistä [http://europa.eu.int/eur-lex/pri/fi/oj/dat/2003/l_297/l_29720031115fi00010004.pdf]; Europa: Euroopan unionin toimielimet - Parlamentti [http://europa.eu.int/institutions/parliament/index_fi.htm]

Euroopan syyttäjänvirasto
Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK)
Euroopan unionin alueiden komitea
Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuin
Euroopan yhteisöjen tuomioistuin
 Ennakkoratkaisu
 Julkisasiamies
Eurooppa-neuvosto
 Huippukokous
 Puheenjohtajan päätelmät
 EU:n presidentti
 (vrt. Euroopan neuvosto!)
Eurooppa-valmistelukunta (konventti)
 Tulevaisuuskeskustelu
Eurojust
Euroopan tilintarkastustuomioistuin
Europol
Erillisvirastot
 Elintarvike- ja kemikaalivirastot
 EEA
 OLAF (mainitaan myös muita)
Komitologiajärjestelmä
Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea
Sotilaskomitea
Sotilasesikunta
Unionin ulkoasiainministeri

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja

Päätöksentekomenettelyt

Kuulemismenettely
Lainsäätämismenettely
Määräenemmistöpäätökset
Sovittelumenettely
Säädösvallan siirto
Yhteispäätösmenettely
Yhteistoimintamenettely

Vallankäyttöön liittyvät periaatteet ja säännöt

Hyvä hallinto
Pilarirakenne
Suhteellisuusperiaate
Toissijaisuusperiaate (subsidiariteetti)
Toimivallan siirtämisen periaate

Muut

EU:n budjetti

Jäsenmaksut
Omat varat
Rahoituskehys
EU-vero

Lobbaus

COPA
ETUC
UNICE

Virallinen lehti (official journal)

5. EU:n oikeusjärjestelmä

Acquis Communautaire (yhteisön säännöstö)

Asetus (eurooppalaki)

Avoin koordinaatio

Direktiivi (eurooppapuitelaki)

"Säädös, joka velvoittaa kunkin jäsenmaan muuttamaan omaa kansallista lainsäädäntöään direktiivin antaman ohjeen mukaiseksi tietyn määräajan kuluessa. Eurooppa-valmistelukunnan (konventti) ehdotuksessa Euroopan perustuslaista on direktiivin sijaan omaksuttu termi *eurooppapuitelaki*."

Katso myös: Asetus, Euroopan unionin neuvosto, Eurooppa-valmistelukunta

Lähteet: Euroopan komissio (1996) Eurooppa-tiedon käsikirja, Edita, Helsinki;
Eurooppa-valmistelukunta (2003) Ehdotus sopimukseksi Euroopan perustuslaista,
Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, 2003

Ensijaisuusperiaate (etusijaperiaate)
EU:n oikeushenkilöllisyys
Hallitustenvälinen konferenssi (HVK)
Harmonisoiminen
Kompetenssi-kompetenssi
Oikeusperusta (oikeudellinen perusta)
Perussopimus (Maastricht, Amsterdam, Nizza)
Perustuslaillinen sopimus
Primääri- / sekundäärioikeus
Päätös
Ratifioiminen
Suora sovellettavuus
Toimivalta (kompetenssi)
Toimivallanjako (yksinomainen, jaettu, tukitoimet)

6. EU:n politiikat

Yksinomainen toimivalta

Kauppapolitiikka
Suosituimmuuslauseke (MFN-periaate)
Yhteisöpreferenssi
Kilpailupolitiikka
Monopoli
Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö
Valtion tukitoimet
Rahapolitiikka
Euroalue
Euroopan valuuttajärjestelmä (EMS)
Talous- ja rahaliitto (EMU)
Valuuttakurssimekanismi (ERM)

Jaettu toimivalta

Alue- ja rakennepolitiikka
Agenda 2007 (Agenda 2000)
Koheesiopolitiikka
Rakennerahasto
Euroopan sosiaalirahasto (European Social Fund)
Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto (EMOTR)
Euroopan aluekehitysrahasto
Koheesiorahasto

NUTS (alueluokitus)
Yhteisöaloite
Energiapolitiikka
Euroopan laajuiset verkot
Kuluttajansuoja
Liikenne
Euroopan laajuiset verkot
Open skies-sopimukset
Maatalous- ja kalastuspolitiikka
Markkinajärjestelyt
Hintajärjestelyt (interventiohintaa, kynnys hinta, tavoite hinta)
Oikeuden, turvallisuuden ja vapauden alue
Eurooppalainen pidätys määräys
Schengenin sopimus (Schengenin säännöstö)
European Information Systems (EIS)
Trevi-yhteistyö
Sisämarkkinat
Kauppa esteet
Sosiaalipolitiikka
Sosiaalipolitiikan koordinaatio
Yleishyödylliset palvelut
Ympäristöpolitiikka
Kioto sopimus
Natura
Päästökauppadirektiivi
EU:n kestävän kehityksen strategia

Tukitoimet

Kehityksmaapolitiikka
Cotonoun sopimus
Euroopan kehitysyhteistyörahasto
LOME-sopimus
Koulutuspolitiikka

"Euroopan unionilla ei ole varsinaista yhteistä koulutuspolitiikkaa ja jäsenvaltiot käyttävät koulutuspolitiikan alalla ensisijasta toimivaltaa. Unionin koulutuspolitiikka painottuu erilaisten yhteistyömuotojen kehittämiseen, varsinaisten koulutusjärjestelyjen sisältö- ja organisointikysymysten ollessa kunkin jäsenvaltion omassa päätäntävallassa.

Maiden väliset koulutusohjelmat ovat keskeinen yhteistyön organisaatiomuoto. *Leonardo da Vinci* on ammatillisen koulutuksen ohjelma ja *Sokrates*-ohjelman alle on vastaavasti koottu yleissivistävä- ja korkeakoulutus. Sokrates ohjelman korkeakoulutusta koskevaa osaa kutsutaan *Erasmus*-ohjelmaksi, joka koskee ennen kaikkea opiskelija- ja opettajavaihtoa jäsenmaiden välillä. Euroopan unionilla on myös Firenzessä toimiva erillinen Yliopistollinen Eurooppa-instituutti (vrt. European University

Institute), joka tarjoaa tohtorikoulutusta historian ja kulttuurintutkimuksen, taloustieteen, oikeustieteen sekä yhteiskuntatieteiden aloilla.

Tutkintojen ja opintovaatimusten yhdenmukaistaminen eri jäsenmaiden kesken on noussut keskeiseksi koulutuspoliittiseksi teemaksi. Eurooppalaisten korkeakoulututkintojen harmonisointiin tähtäävä *Bolognan prosessi* pyrkii yhdenmukaisuuteen mm. tutkintorakenteiden ja opintojen mitoitusjärjestelmien osalta”

Katso myös: Toimivalta

Lähteet: Euroopan unioni ”Koulutus ja nuoriso”

[<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/s19000.htm>]; Opetusministeriö ”Yliopistokoulutus – Bolognan prosessi”

[<http://www.minedu.fi/opm/koulutus/yliopistokoulutus/bolognaprosessi.html>]; Joutsamo

Kari, Aalto Pekka, Kaila Heidi & Maunu Antti (2000) Eurooppaoikeus (s. 685-687).

Lakimiesliiton Kustannus Oyj, Helsinki.; European University Institute ” About the EUI”

[<http://www.iue.it/About/>]

Kulttuuripolitiikka

Teollisuuspolitiikka

Tutkimus (ja innovaatiopolitiikka)

Eurooppalainen tutkimusalue

Puiteohjelma

Työllisyyspolitiikka

Urheilupolitiikka

Muut

Talouspolitiikan koordinaatio

Lissabonin strategia

Konvergenssikriteerit

Vakaus- ja kasvusopimus

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Yhteinen kanta

Yhteinen strategia

Yhteinen toiminta

Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Kriisinhallintatehtävät (Petersbergin tehtävät)

Puolustusmateriaalivirasto

Puolustusydin

Solidaarisuuslauseke (yhteisvastuulauseke)

Turvatakuut

WEU

Yhteinen puolustus

7. Muuttuva EU

Hallitustenvälisyys

Integraation syveneminen

Jäseneksi liittyminen

Unionista eroaminen

Laajentuminen

Liittovaltiokehitys (vrt. federalismi)

Monen nopeuden Eurooppa

Phare

Euroopan unionin 1989 käynnistämä Phare-ohjelma (vrt. Pologne-Hongrie: assistance à la restructuration des économies) on Keski- ja Itä-Euroopan maille (mukaan lukien Baltian maat) suunnattu avustushjelma. Nykyisen Phare-ohjelman pääpaino on EU-jäsenehdokasmaiden avustamisessa EU-jäsenyysvalmisteluissa.

Katso myös: Tacis, pohjoinen ulottuvuus, laajentuminen

Lähteet: Euroopan komissio "Europa – Enlargement: The Phare Programme"
[<http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare/>]

Pohjoinen ulottuvuus

Tacis

Euroopan unionin 1991 käynnistämä Tacis-ohjelma (vrt. Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States and Mongolia) on entisen Neuvostoliiton maiden alueelle suunnattu apuohjelma. Tacis-ohjelma on painottunut teknisen avun tarjoamiseen, mikä on tähdännyt kohdemaiden transitio-prosessin nopeuttamiseen.

Katso myös: Phare, pohjoinen ulottuvuus

Lähteet: Euroopan komissio "The Northern Dimension – Overview"
[http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/index.htm]; Euroopan komissio "The EU's relations with Eastern Europe & Central Asia – Tacis, Overview"
[http://europa.eu.int/comm/external_relations/ceeca/tacis/index.htm]

Tiiviimpi yhteistyö (vrt. joustava integraatio)

Wider Europe

Ydin-Eurooppa

Yhteisöllisyys

8. Käsite-index